

9. SINIF DIN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ

1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAV PROVASI · PUANLAMA ANAHTARI

Senaryo 2 · Kitapçık B · Sezgi Empati Educational Assessments · www.sanalsinav.com

1. DKAB.9.1.1 · İnsanın yaratılışını ve özelliklerini ayetlerden hareketle müşahade edebilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	I'ı akıl/bilgi edinme yetenekleri (duyular ve kalp; "nimet ve şükür bilinci" diyen de kabul edilir), II'yi irade/seçme özgürlüğü ile ilişkilendirir (ikisi doğruysa tam puan, biri doğruysa ölçüt puanının yarısı).	4
a)	III'ü fitrat (yaratılıştan gelen hakka/tevhide yönelme), IV'ü sorumluluk/emanet ile ilişkilendirir (ikisi doğruysa tam puan, biri doğruysa ölçüt puanının yarısı).	4
b)	Seçtiği özelliği doğru açıklar.	4
b)	Açıklamasını günlük hayattan somut bir örnekle destekler.	3

a) Örnek cevap: I: akıl ve bilgi edinme yetenekleri; II: irade (seçme özgürlüğü); III: fitrat; IV: sorumluluk (emanet).

b) Örnek cevap: İrade: İnsan iyi ile kötü arasında seçim yapabilir. Örneğin bir öğrenci sınavda kopya çekmek ile kendi bilgisiyle yazmak arasında seçim yapar; seçimi kendisine aittir ve sonucundan sorumludur.

Sık hatalar: II'yi şükür ile, IV'ü güç/kuvvet ile ilişkilendirmek; Özelliği açıklayıp örnek vermemek

2. DKAB.9.1.1 · İnsanın yaratılışını ve özelliklerini ayetlerden hareketle müşahade edebilme · zor

20 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Burak'ın görüşünün doğru olmadığını belirtir.	4
a)	Ayete dayanarak insana hem kötülüğe yönelme eğiliminin hem de kötülükten sakınma yeteneğinin verildiğini belirtir.	4
a)	İnsanın yalnızca kötülüğe değil iyiliğe de yatkın yaratıldığı sonucuna ulaşır.	4
b)	İradenin iki eğilim arasında seçim yapan güç olduğunu yorumlar.	4
b)	Ayetteki "arındıran kurtuluşa ermiş, kirleten ziyana uğramıştır" ifadesine dayanarak sonucun insanın kendi seçimine ve çabasına bağlı olduğunu açıklar.	4

a) Örnek cevap: Burak'ın görüşü doğru değildir. Ayetlere göre Allah insana hem kötülüğe yönelme eğilimi hem de kötülükten sakınma yeteneği vermiştir. Yani insan yalnızca kötülüğe değil, iyiliğe de yatkın yaratılmıştır.

b) Örnek cevap: İrade terazinin ortasındadır; hangi kefenin ağır basacağına insan kendi iradesiyle karar verir. Ayette nefsin arındırılan kurtuluşa erdiği, kirletenin ziyana uğradığı bildirilir. Demek ki insanın iyi ya da kötü olması kendi seçimine ve çabasına bağlıdır.

Sık hatalar: Görüşü reddedip ayetle gerekçelendirmemek; İradenin rolünü açıklamadan "insan hem iyi hem kötüdür" demekle yetinmek

3. DKAB.9.1.2 · İnsanın doğruyu arayan bir varlık olarak bilgiye ulaşma yolları hakkında eleştirel düşünebilme · kolay

10 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Gelen haberin doğruluğunun araştırılması gerektiğini belirtir.	4
b)	Birinci uygun doğrulama adımını yazar (ör. okulun resmî duyuru kanalına bakmak).	3
b)	İkinci uygun doğrulama adımını yazar (ör. öğretmenine ya da okul idaresine sormak; mesajın kaynağını sorgulamak).	3

a) Örnek cevap: Kendisine bir haber gelen kişi, o haberin doğruluğunu araştırmalıdır.

b) Örnek cevap: Okulun resmî internet sitesine ve duyuru sayfasına bakar. Sınıf öğretmenine ya da okul idaresine sorar.

Sık hatalar: İlkeyi "haber yaymamak" diye daraltmak; Doğrulama adımı olarak başka bir mesaj grubuna sormak gibi güvenilir olmayan yollar yazmak

4. DKAB.9.1.3 · Allah (c; c) ile iletişimin ibadet ve dua ile sağlandığını yansıtabilme · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Namazın insanı hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyduğunu belirtir.	4
b)	İbadetin yalnızca belli hareketlerden ibaret olmadığını, kişinin davranışlarına yansımaları gerektiğini belirtir.	4
b)	Kerem'in arkadaşlarına kaba davranmasının namazın amacıyla bağdaşmadığını açıklar.	4
b)	İbadetin Allah ile kurulan bağı güçlendirip kişiyi güzel ahlaka yöneltmesi gerektiği sonucuna ulaşır.	3

a) Örnek cevap: Namaz insanı hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar.

b) Örnek cevap: İbadet yalnızca belli hareketleri yapmak değildir; Allah ile kurulan bağı kişinin davranışlarına yansımaları gerekir. Kerem namazını kılıyor ama arkadaşlarına kaba davranıyor; bu, namazın insanı kötülükten alıkoyma amacıyla bağdaşmıyor. Namazı gerçek anlamıyla kılan biri, Allah'ı her an hatırladığı için insanlara da iyi davranmaya çalışır.

Sık hatalar: Kerem'i namazı bırakması gerektiği sonucuna götürmek; İbadet-ahlak ilişkisini kurmadan Kerem'i yalnızca kınamak

5. DKAB.9.1.3 · Allah (c; c) ile iletişimin ibadet ve dua ile sağlandığını yansıtabilme · zor

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Burak'ın duayı çalışmanın yerine koyduğunu belirtir.	3
a)	Aybüke'nin çalışarak (fiilî dua) ve dua ederek (sözlü dua) Allah'a yöneldiğini belirtir.	3
a)	Necm suresi 39. ayete dayanarak Aybüke'nin anlayışının uygun olduğu sonucuna ulaşır.	3
b)	Allah'ın insandan çaba ve tedbir beklediğini, sonucun çalışmaya bağlandığını belirtir.	3
b)	Çalışan insanın da sonucun Allah'ın elinde olduğunu bilerek O'na yöneldiğini; duanın güven, umut ve Allah'la bağ kazandırdığını açıklar.	3

a) Örnek cevap: Burak duayı çalışmanın yerine koyuyor; çalışmadan yalnızca dua ederek sonuç bekliyor. Aybüke ise hem çalışıyor hem dua ediyor. Necm suresinde insan için ancak çalıştığının olduğu bildirilir. Bakara suresi 186. ayette de Allah'ın duaya cevap verdiği söylenir. Bu yüzden Aybüke'nin anlayışı daha doğrudur.

b) Örnek cevap: Allah insandan çaba ve tedbir bekler; sonuç çoğu zaman çalışmaya bağlıdır, bu yüzden dua çalışmanın yerini tutmaz. Çalışan insan ise başarının Allah'ın izniyle gerçekleşeceğini bilir ve O'na yönelir. Dua ona güven, umut ve Allah'la sürekli bir bağ kazandırır. Bu yüzden çalışmak da duaya olan ihtiyacı ortadan kaldırmaz.

Sık hatalar: Duayı gereksiz ya da çalışmayı gereksiz gösteren tek yönlü bir değerlendirme yapmak; Karşılaştırmayı ayetlerle desteklememek

6. DKAB.9.1.4 · Rum suresinin 17-27. ayetlerinin mesajlarını anlamada temel kaynakları kullanabilme · kolay

10 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Ayetlerden birinci delili yazar (ör. insanın topraktan yaratılması).	4
a)	Ayetlerden ikinci delili yazar (ör. göklerin ve yerin yaratılması; dillerin ve renklerin farklılığı).	3
b)	Meal dipnotuna göre tefsir bilginlerinin "tespih etme"yi namaz olarak açıkladığını, ayette namaz vakitlerine işaret edildiğini belirtir.	3

a) Örnek cevap: İnsanın topraktan yaratılması; dillerin ve renklerin farklı olması.

b) Örnek cevap: Meal dipnotunda tefsir bilginlerinin ayetteki "tespih etme"yi namaz olarak açıkladığı belirtiliyor. Buna göre ayet, akşam ve sabah gibi vakitlerde namaz kılınmasına işaret ediyor.

Sık hatalar: Delil yerine ayetin tamamını aktarmak; Dipnottaki açıklamayı kullanmadan tespihi yalnızca "Allah'ı anmak" diye açıklamak

Madde	Ölçüt	Puan
a)	İmanın henüz kalplerine girmediğinin, yani dilde kalıp kalple tasdik edilmediğinin bildirildiğini belirtir.	4
b)	15. ayete göre gerçek imanın şüphe taşımadığını (kesin olduğunu) belirtir.	4
b)	İmanın Allah yolunda mal ve can ile çaba gibi davranışlara yansıdığını belirtir.	4
b)	Buradan imanın kalpte başlayan, kesinlik içeren ve hayata yansıyan bir bağlılık olduğu sonucuna ulaşır.	3

a) Örnek cevap: Çünkü onlar yalnızca dilleriyle "iman ettik" demişlerdir; ayete göre iman henüz kalplerine girmemiştir.

b) Örnek cevap: Gerçek iman, Allah'a ve Peygamberine inanıp sonra şüpheyi düşmemektir; yani kesindir. Ayrıca mal ve canla Allah yolunda çaba göstermek gibi davranışlara yansır. Demek ki iman kalpte başlayan, şüphe taşımayan ve hayata yansıyan bir bağlılıktır.

Sık hatalar: İmanı yalnızca dille söylemek olarak açıklamak; 15. ayetteki şüphe taşıyama özelliğini atlamak